

DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2026-94-6>
УДК 339.5(477:438)

Миронова М.І.

кандидат економічних наук,
Львівський торговельно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1438-4394>

Яремко Л.А.

диктор економічних наук, професор,
Львівський торговельно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4258-1195>

Семів С.Р.

кандидат економічних наук, доцент,
Львівський торговельно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4682-7359>

Myronova Mariana, Yaremko Larysa, Semiv Serhii
Lviv University of Trade and Economics

ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ СИСТЕМИ

TRADE AND ECONOMIC COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND POLAND IN THE CONTEXT OF THE TRANSFORMATION OF THE INTERNATIONAL TRADE SYSTEM

Трансформація міжнародної торговельної системи в умовах геополітичних зрушень актуалізує потребу у переосмисленні моделей двосторонньої економічної взаємодії. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Польщею є показовим прикладом партнерства, що формувалося в умовах кардинальних змін регіонального середовища і набуло нового виміру внаслідок повномасштабного збройного конфлікту. У статті розглядаються питання динаміки та структури взаємного товарообігу, характер інвестиційних потоків, особливості трудової міграції, суперечності в сільськогосподарській торгівлі, а також інституційне забезпечення двосторонньої співпраці в контексті євроінтеграційного курсу України. Окремо досліджується переорієнтація логістичних маршрутів як структурний наслідок воєнних обставин і перспективи трансформації двосторонніх відносин у контексті повоєнної відбудови.

Ключові слова: Україна, Польща, торговельно-економічне співробітництво, товарообіг, прями іноземні інвестиції, стратегічне партнерство, відбудова України, міграція.

The deepening interdependence of neighbouring economies amid geopolitical turbulence constitutes a major challenge in contemporary international economic relations. The Ukraine-Poland partnership represents a particularly illustrative case, combining historical proximity, structural complementarity, and significant exposure to shocks caused by armed conflict and transformations in the global trade system. The relevance of this issue extends beyond the bilateral level, encompassing broader questions of economic resilience, regional integration, and the capacity of institutional frameworks to sustain cooperation under conditions of external pressure. The article analyses the evolution of trade and economic cooperation between Ukraine and Poland during a period marked by structural disruptions. It examines changes in the commodity structure and balance of bilateral trade under shifting economic and security conditions. Special attention is devoted to investment flows, including their sectoral concentration and dynamics, as well as labour migration, which has become a significant and politically sensitive component of bilateral relations. Agricultural trade and the tensions associated with it are also explored within the broader framework of European trade governance and competing stakeholder interests. The study further addresses the institutional dimension of cooperation, focusing on regulatory frameworks, intergovernmental mechanisms, and Ukraine's European integration as key factors shaping economic exchange. Wartime disruptions to logistics and supply chains, along with the reconfiguration of trade routes, are interpreted as structural transformations with long-term consequences rather than temporary responses. The prospects for bilateral economic relations in the context of post-war reconstruction are considered a strategic issue dependent on policy choices, institutional capacity, and broader European and global economic developments. Overall, the research highlights the growing importance of Ukraine-Poland economic relations at a critical stage of European development, with implications extending beyond both countries.

Keywords: Ukraine, Poland, trade and economic cooperation, commodity turnover, foreign direct investment, strategic partnership, reconstruction of Ukraine, migration.

Постановка проблеми. За умов кардинальної трансформації міжнародної системи, зумовленої повномасштабним збройним вторгненням росії в Україну у лютому 2022 р., торговельно-економічне співробітництво між Україною та Польщею набуває якісно нового виміру. Обидві держави є середніми за розміром, проте ключовими за геополітичним значенням суб'єктами Центральної та Східної Європи, чий сукупний потенціал відіграє визначальну роль у формуванні регіонального економічного порядку. Польща вперше в постбіполярній історії посіла лідируючу позицію в торговельному обміні з Україною [1], що надає двостороннім відносинам принципово нового стратегічного виміру. Відновлення динаміки зростання товарообігу у 2024-2025 рр. підтверджує, що партнерство набуло структурного, а не кон'юнктурного характеру. Наукова та практична актуальність системного аналізу цих відносин у контексті триваючих геополітичних зрушень та євроінтеграційного поступу України є безсумнівною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням польсько-українського економічного співробітництва присвячений стрімко зростаючий корпус наукових праць. М. Булковська та Г. Баженова [2] здійснили ретельний аналіз прямих і непрямих наслідків війни для польсько-української торгівлі агропродовольчою продукцією, встановивши, що у 2022 р. польський імпорт агропродукції з України зріс майже утричі у вартісному вираженні. В. Ляшенко, В. Хаустова та Н. Трушкіна [3] розробили інституційну модель транскордонного транспортно-логістичного кластера в прикордонних регіонах України та Польщі, обґрунтувавши її як інструмент структурного зміцнення двостороннього партнерства. А. Дармаяді та М. Мегіц [4] дослідили сукупний вплив російсько-української війни на економіку ЄС, акцентуючи на трансформації ланцюгів поставок та енергетичних ринків. М. Дусцик і П. Качмарчик [5] здійснили детальний аналіз безпрецедентної міграційної хвилі з України до Польщі та її структурних наслідків для польського ринку праці. Centre for Eastern Studies [1; 6] систематично публікує актуальні аналітичні огляди щодо динаміки зовнішньоторговельних потоків України в умовах триваючої війни. Незважаючи на значне зростання обсягу релевантних досліджень, питання комплексного аналізу торговельно-економічного співробітництва в умовах воєнного часу з урахуванням даних за 2024-2025 рр. і довгострокових перспектив відбудови залишається недостатньо опрацьованим у науковій літературі.

Формулювання цілей статті. Метою статті є комплексний аналіз стану та перспектив торговельно-економічного співробітництва між Україною та Польщею в умовах трансформації міжнародної торговельної системи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правова база двосторонньої економічної взаємодії формувалася поетапно з 1991 р. Першою міжурядовою угодою у сфері торгівлі стала Угода між урядами Республіки Польща та України про торгівлю і економічне співробітництво від 4 жовтня 1991 р., яка запровадила режим найбільшого сприяння щодо митних зборів і торговельних формальностей. Із вступом Польщі до ЄС у 2004 р. регулювання перейшло до компетенції Євросоюзу.

Тракт між Республікою Польща та Україною про добросусідство, дружні відносини і співробітництво (1992) окреслив загальні принципи захисту інвестицій та руху капіталу. У 1993 р. укладено окрему угоду про взаємний захист і заохочення інвестицій. Угода між урядами двох держав про економічну співпрацю (2005) передбачила утворення Польсько-Української міжурядової комісії з економічного співробітництва [7]. Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (ДФЗТА) у 2014 р. стало переломним моментом, що кардинально змінило структуру торговельних потоків.

Аналіз двосторонньої торгівлі за період 2018-2025 рр. (табл. 1) засвідчує стійку висхідну тенденцію із позитивним торговельним сальдо для польської сторони. Структурно переломним став 2022 р.: морська блокада чорноморських портів України спонукала до масштабної переорієнтації експортних потоків на сухопутні маршрути через Польщу, внаслідок чого вперше в постбіполярній історії Польща посіла перше місце серед торговельних партнерів України [1]. Загальний товарообіг 2022 р. досяг рекордного рівня у 14,4 млрд дол. США. Попри певне скорочення у 2023 р., зумовлене відкриттям нового чорноморського коридору та тимчасовими торговельними обмеженнями, показники 2024 р. демонструють відновлення зростання, а попередня оцінка за 2025 р. свідчить про наближення товарообігу до нового рекордного рівня – 15,7 млрд дол. США (табл. 1).

Структура польського експорту до України у 2022-2025 рр. зазнала радикальної трансформації. Найбільший приріст показали пальне та мінеральні оливи (~21 %), транспортні засоби та їхні складові (~10 %), озброєння і боєприпаси (~8 %), машини й електрообладнання (~6 %) [1]. Скорочення загального товарообігу у 2023 р. порівняно з рекордним 2022 р. пояснюється відкриттям нового чорноморського зернового коридору у серпні 2023 р. та введеними обмеженнями на окремі категорії агропродукції [8]. Водночас відновлення показників у 2024 р. та їх подальше зростання у 2025 р. свідчать про те, що польський напрямок закріпився як системоутворюючий елемент зовнішньоторговельної географії України.

Таблиця 1

Динаміка товарообігу між Польщею та Україною у 2018-2025 рр., млрд дол. США

Рік	Польський експорт до України (млрд дол. США)	Український експорт до Польщі (млрд дол. США)	Загальний товарообіг (млрд дол. США)
2018	3.8	2.0	5.8
2019	4.2	2.3	6.5
2020	3.7	2.1	5.8
2021	5.0	3.0	8.0
2022	7.7	6.7	14.4
2023	8.5	4.8	13.3
2024	9.1	5.3	14.4
2025*	9.8	5.9	15.7

Джерело: Складено за даними: Centre for Eastern Studies [1]; GMK Center [8].

Примітка: * Дані за 2025 р. – попередня оцінка за I-III кварталами.

Польський імпорт з України у 2022 р. становив 6,7 млрд дол. США і включав переважно зернові культури (кукурудза, пшениця) – понад 2,8 млрд дол., соняшникову олію та електроенергію [1]. Коригування 2023 р. зменшило цей показник до 4,8 млрд дол. унаслідок заборони ввезення окремих агропродуктів і блокад кордону польськими перевізниками у листопаді 2023 р. [8]. У 2024 р. відбулося поступове відновлення українського експорту до 5,3 млрд дол., а у 2025 р., за попередніми оцінками, – до 5,9 млрд дол., що відображає адаптацію торговельних потоків до нових регуляторних умов і диверсифікацію товарної структури (рис. 1).

Агропродовольча торгівля у 2022-2025 рр. перетворилась на джерело системної напруженості в двосторонніх відносинах. М. Булковська та Г. Баженова [2] встановили, що польський імпорт агропродукції

з України майже потроївся у вартісному вираженні, досягнувши 2,8 млрд євро у 2022 р., що спричинило значний конкурентний тиск на внутрішній аграрний ринок Польщі. Найбільш вразливими виявились сегменти пшениці, м'яса птиці, яєць, заморожених фруктів і кондитерських виробів. Протести польських аграріїв і тривалі блокади прикордонних переходів набули характеру серйозного двостороннього дипломатичного інциденту. Тимчасові захисні заходи ЄС (травень-вересень 2023 р.) та одностороннє польське ембарго, запроваджене після закінчення терміну дії загальноєвропейських обмежень, наочно продемонстрували структурну суперечність між стратегічним партнерством і необхідністю захисту національних аграрних інтересів. Нормалізація агроторгівлі у 2024-2025 рр. відбувалася в рамках переговорного процесу між урядами обох країн за

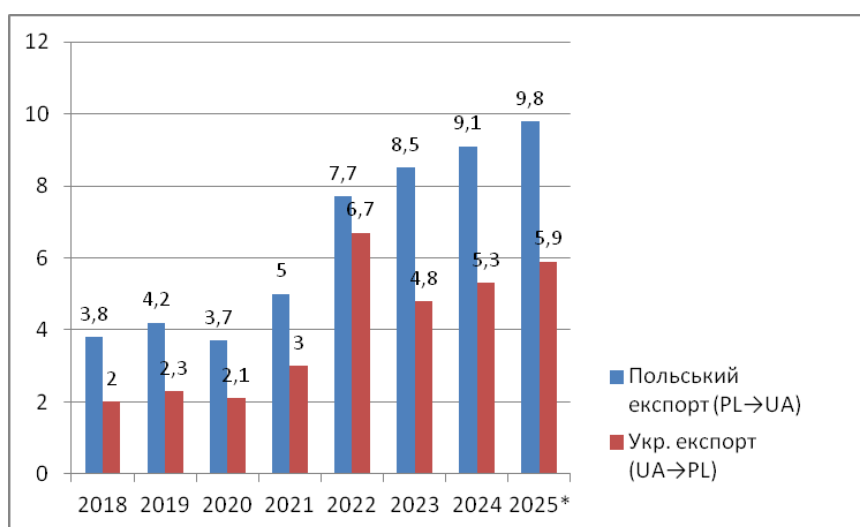

Рис. 1. Динаміка товарообігу між Польщею та Україною у 2018-2025 рр. (млрд дол. США)

Джерело: складено за, OSW Centre for Eastern Studies [1] та GMK Center [8]

Примітка: * – дані за I-III кв. 2025 р.

активного посередництва інституцій ЄС, що вкотре підтвердило неможливість вирішення структурних суперечностей виключно двосторонніми інструментами [2].

У сфері прямих іноземних інвестицій (ПІІ) спостерігається виражена структурна асиметрія на користь польської сторони. Обсяг польських ПІІ в Україні у 2021 р. становив 1,2 млрд дол. США; з початком повномасштабної агресії цей показник різко скоротився до 97 млн дол. у 2022 р. під впливом воєнних ризиків [7]. Попри це понад 600 польських компаній продовжили операційну діяльність в Україні, демонструючи готовність до довгострокового стратегічного залучення. Надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС у червні 2022 р. забезпечило потужний інституційний сигнал для потенційних інвесторів. Відповідно до актуальних прогнозів [7], польські капіталовкладення в Україну у 2023-2028 рр. можуть зрости майже в тридцять разів порівняно з воєнним мінімумом 2022 р., що відображає ірраціональну з огляду на актуальні ризики, але стратегічно обґрунтовану ставку на майбутню реінтеграцію України до загальноєвропейського економічного простору. Поступове зростання інвестиційної активності у 2024-2025 рр. підтверджує цю тенденцію.

Спільна зацікавленість у диверсифікації енергопостачання та скороченні залежності від російського газу визначила пріоритетність енергетичного виміру двостороннього партнерства. В. Ляшенко, В. Хаустова та Н. Трушкіна [3] переконливо обґрунтували, що інтенсифікація транскордонного співробітництва у сфері транспортної логістики є одним із ключових інструментів воєнного та повоєнного відновлення. Ще у 2016 р. PGNiG уклало довгостроковий контракт з ERU Trading на постачання природного газу. У 2023 р. Gaz-System та GTSOU підписали угоду про синхронізацію газотранспортних систем, що відкриває нові перспективи для транспортування біометану і зеленого водню в рамках декарбонізаційної програми ЄС [7]. До 2025 р. енергетична складова двостороннього партнерства набула чітких інституційних контурів і розвивається в руслі загальноєвропейської стратегії REPowerEU.

А. Дармаяді та Н. Мегіц [4] наголошують, що реструктуризація енергетичних ринків ЄС після повномасштабного вторгнення росії відкриває якісно нові стратегічні можливості для польсько-українського партнерства у сфері відновлюваних джерел енергії та водневої економіки.

До повномасштабного вторгнення близько 1,4 млн українських трудових мігрантів перебували в Польщі, забезпечуючи 13 % сукупного приросту польського ВВП у 2013-2018 рр. М. Дусщик і П. Качмарчик [5] показали, що міграційна хвиля

2022 р. спричинила найбільший за масштабом вимушений рух населення в Європі після Другої світової війни. Вже у листопаді 2022 р. 65 % зареєстрованих біженців знайшли офіційне місце роботи на польському ринку праці. Після початку повномасштабної агресії понад 100 тис. індивідуальних підприємців і компаній з українськими засновниками зареєструвалося в Польщі; за даними GfK Center [8], у 2024-2025 рр. понад 70 % нових суб'єктів господарювання відкрили саме вихідці з України. Аналітики Deloitte оцінюють внесок українських біженців у ВВП Польщі у 2024-2025 рр. на рівні 2,7-3,0 % [8], що перетворює міграційний чинник на один із ключових структурних рушіїв польської економіки.

За оцінками прями збитки інфраструктури України внаслідок збройної агресії перевищили 155 млрд дол. США станом на початок 2025 р. Польща приєдналась до Координаційної платформи донорів G7 і відіграє активну роль у розробці комплексного плану поствоєнної відбудови. Понад 2 тис. польських компаній зареєструвалися в базах потенційних учасників відновлювальних проєктів. Польща системно формує потенціал для закріплення за собою ролі логістично-промислового хабу, що опосередковує потоки капіталу, технологій і будівельних матеріалів для України [7]. Підприємницька мережа з понад 100 тис. українських суб'єктів господарювання у Польщі [8] слугує інституційним підґрунтям для довгострокової виробничої та комерційної інтеграції двох економік.

Відбудова України належить до найбільш масштабних економічних проєктів в сучасній європейській історії. У цьому контексті А. Дармаяді та Н. Мегіц [4] підкреслюють, що ЄС станом на початок 2025 р. надав Україні понад 100 млрд євро сукупної фінансової підтримки, а успішна реалізація відновлювального плану фундаментально реконфігурує торговельні й інвестиційні потоки у Центральній-Східній Європі на десятиліття вперед.

Висновки. Проведений аналіз дає підстави для формулювання низки узагальнень щодо розвитку українсько-польських економічних відносин. Насамперед встановлено, що двостороння торгівля між Україною та Польщею характеризується стійкою висхідною динамікою, супроводжуючись позитивним торговельним сальдо на користь польської сторони. Важливим індикатором структурних змін стало те, що у 2022 році Польща вперше в постбіполярний період посіла провідне місце серед торговельних партнерів України в межах Європейського Союзу, а показники 2024-2025 років засвідчують не кон'юнктурний, а довгостроковий характер цього лідерства.

Аналіз товарної структури взаємної торгівлі свідчить про її тісний зв'язок із воєнно-кризовими

умовами, у яких функціонують економіки обох країн. Зокрема, найвищі темпи зростання зафіксовано в сегментах пального, озброєнь та енергетичного обладнання. Водночас у 2024-2025 роках простежується поступова реструктуризація товарообігу в напрямі збільшення частки товарів мирного призначення, що може свідчити про перехід до більш стабілізованої моделі економічної взаємодії.

Окрему увагу привертає проблема аграрних суперечностей, що загострилися у 2022-2023 роках і набули ознак структурного дисбалансу. Їх розв'язання потребує інституційного врегулювання, передусім у межах спільних механізмів Європейського Союзу, із забезпеченням балансу інтересів сторін та недопущенням підриву стратегічного партнерства.

Вагомим чинником двосторонніх відносин стала трансформація трудової міграції, яка перетворилася на один із ключових елементів економічної взаємодії. Вона забезпечує суттєвий внесок у валовий внутрішній продукт Польщі (на рівні 2,7-3,0 %

у 2024-2025 роках), а також сприяє формуванню довгострокових підприємницьких і соціально-економічних зв'язків між двома країнами.

Водночас процес відбудови України відкриває нові можливості для поглиблення інвестиційного та технологічного співробітництва. У цьому контексті Польща об'єктивно позиціонується як потенційний регіональний лідер і посередник між фінансовими ресурсами Європейського Союзу та потребами відновлюваної української економіки.

Перспективи подальших наукових досліджень пов'язані з необхідністю поглибленого аналізу інструментів залучення польського приватного капіталу до реалізації відбудовчих проєктів в Україні, оцінюванням впливу євроінтеграційних реформ на трансформацію двосторонніх торговельних потоків, а також вивченням потенціалу українсько-польського стратегічного партнерства як одного з ключових центрів економічного розвитку Центрально-Східної Європи.

Список літератури:

1. Matuszak S. A Year of War in Ukraine's Foreign Trade. *Ośrodek Studiów Wschodnich*, 2023. URL: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2023-02-08/a-year-war-ukraines-foreign-trade>
2. Bułkowska M., Bazhenova H. Direct and Indirect Consequences of the War in Ukraine for Polish Trade in Agri-Food Products. *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej*. 2023. Vol. 376. No. 3. P. 66-90. DOI: <https://doi.org/10.30858/zer/170892>
3. Liashenko V., Khaustova V., Trushkina N. Cross-Border Transport and Logistics Cluster as a Tool for Territorial Development of Ukraine and Poland: Institutional Basis. *Journal of European Economy*. 2023. Vol. 21. No. 4. P. 503-521. DOI: <https://doi.org/10.35774/jee2022.04.503>
4. Darmayadi A., Megits N. The Impact of the Russia-Ukraine War on the European Union Economy. *Journal of Eastern European and Central Asian Research*. 2023. Vol. 10. No. 1. P. 46-55. DOI: <https://doi.org/10.15549/jeeecar.v10i1.1079>
5. Duszczak M., Kaczmarczyk P. The War in Ukraine and Migration to Poland: Outlook and Challenges. *Intereconomics*. 2022. Vol. 57. No. 3. P. 164-170. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10272-022-1053-6>
6. Matuszak S. Falling Exports: Ukraine's Foreign Trade in the Second Year of War. *Ośrodek Studiów Wschodnich*, 2024. URL: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2024-01-22/falling-exports-ukraines-foreign-trade-second-year-war>
7. Partnerstwo strategiczne Polski i Ukrainy. Punkt widzenia Polski i Ukrainy / red. M. Pietraś, W. Baluk, H. Perepełtyś. Lublin: Wydawnictwo UMCS, 2023.
8. Grigorenko Y. What Economic Benefits Poland Derives from Trade with Ukraine. *GMK Center*, 2025. URL: <https://gmk.center/en/posts/what-economic-benefits-poland-derives-from-trade-with-ukraine/>

References:

1. Matuszak, S. (2023). A Year of War in Ukraine's Foreign Trade. Centre for Eastern Studies. Available at: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2023-02-08/a-year-war-ukraines-foreign-trade>
2. Bułkowska, M., & Bazhenova, H. (2023). Direct and Indirect Consequences of the War in Ukraine for Polish Trade in Agri-Food Products. *Problems of Agricultural Economics*, 376 (3), 66-90. DOI: <https://doi.org/10.30858/zer/170892>
3. Liashenko, V., Khaustova, V., & Trushkina, N. (2023). Cross-Border Transport and Logistics Cluster as a Tool for Territorial Development of Ukraine and Poland: Institutional Basis. *Journal of European Economy*, 21 (4), 503-521. DOI: <https://doi.org/10.35774/jee2022.04.503>
4. Darmayadi, A., & Megits, N. (2023). The Impact of the Russia-Ukraine War on the European Union Economy. *Journal of Eastern European and Central Asian Research*, 10 (1), 46-55. DOI: <https://doi.org/10.15549/jeeecar.v10i1.1079>
5. Duszczak, M., & Kaczmarczyk, P. (2022). The War in Ukraine and Migration to Poland: Outlook and Challenges. *Intereconomics*, 57 (3), 164-170. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10272-022-1053-6>
6. Matuszak, S. (2024). Falling Exports: Ukraine's Foreign Trade in the Second Year of War. Centre for Eastern Studies. Available at: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2024-01-22/falling-exports-ukraines-foreign-trade-second-year-war>

7. Pietraś, M., Baluk, W., & Perepelytsya, H. (eds.). (2023). Partnerstwo strategiczne Polski i Ukrainy. Punkt widzenia Polski i Ukrainy. Wydawnictwo UMCS.

8. Grigorenko, Y. (2025). What Economic Benefits Poland Derives from Trade with Ukraine. GMK Center. Available at: <https://gmk.center/en/posts/what-economic-benefits-poland-derives-from-trade-with-ukraine/>

Дата надходження статті: 25.04.2026

Дата прийняття статті: 27.05.2026

Дата публікації статті: 26.06.2026